

**ІІІ МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ:
ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНІ АСПЕКТИ»**

**м. Харків
2015 рік**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ СЛІДЧИХ КАДРІВ ДЛЯ МВС УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАДСЬКИХ ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ
З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ І ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ
(ГРОМАДСЬКА ЦИВІЛЬНА СЛУЖБА)

ХАРКІВСЬКЕ ОБЛІАСНЕ ГРОМАДСЬКЕ ФОРМУВАННЯ
З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ І ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА
НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
ТА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

«Сучасний стан та перспективи розвитку сектору безпеки України: публічно-приватні аспекти»

**Збірник наукових праць за матеріалами
III Міжнародної науково-практичної конференції
(16 квітня 2015 року)**

Харків
«Плеяда»
2015

кордону», з доповіддю від керівництва Харківського ОГФ. Було прийняте рішення: «З метою доведення до голів правління ОСББ області інформації щодо створення громадських формувань для забезпечення безпеки та правопорядку, підготувати та направити листи районним державним адміністраціям, виконавчим комітетам міських рад міст обласного значення, Харківській міській Раді», - що і було виконано. В ЗМІ області висвітлені матеріали по створенню ГФ для привернення уваги активних груп громадян із ціллю віднайти однодумців для створення покращених умов моніторингу стану безпеки та захисту населення, - із врахуванням думок і побажань місцевих мешканців.

На наш погляд, успішне реформування сектору цивільної безпеки громадянського середовища без попередньої організаційно – правової структуризації населення в форматі ГФ неможливе. Має бути організована всебічна підтримка реформ в Україні, системної державної розбудови від громадянського суспільства.

ПАНОВА АЛІСА ВІТАЛІВНА

*аспірант кафедри кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ОЧЕВИДНА НЕДОПУСТИМІСТЬ ДОКАЗУ: ЗМІСТ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ

За загальним порядком, передбаченим КПК, суд вирішує питання допустимості доказів під час їх оцінки в нарадчій кімнаті під час ухвалення судового рішення (ч. 1 ст. 89). Закон встановлює лише один виняток з цього правила - у разі встановлення очевидної недопустимості доказу під час судового розгляду, суд визнає цей доказ недопустимим, що тягне за собою неможливість дослідження або припинення його дослідження в судовому засіданні, якщо таке дослідження було розпочате. Очевидна недопустимість доказів – оцінне поняття, тому при з'ясуванні його змісту та значення виникає потреба в його тлумаченні, що сприятиме вирішенню низки питань як теоретичного, так і практичного характеру.

В науці кримінального процесу очевидно недопустимими доказами пропонується визнавати наступні: докази, отримані за наявності порушень, встановлених у ч. 2 ст. 89 КПК, оскільки їх недопустимість не пов'язана із фактичними наслідками даних порушень; випадки, коли можна говорити про презумпцію незаконності дій або рішень в разі відсутності певних процесуальних документів або матеріалів. Наприклад, проведення обшуку вважається незаконним за відсутності судового рішення про можливість його проведення; порушення права на перехресний допит можна вважати встановленим за відсутності даних про присутність в судовому засіданні осіб, які можуть приймати у ньому участь; відсутність даних про залучення захисника у випадках, коли його участь є обов'язковою, дозволяє зробити висновок про порушення права особи на захист, тощо.

Щодо оцінки «очевидної недопустимості доказів» у судовій практиці, то проведене дослідження відповідних ухвал суду показало, що суди лише у небагатьох випадках визнають зазначені у клопотаннях сторін кримінального провадження порушення, як такі, що свідчать про очевидну недопустимість доказів. Однак, при цьому в судовій практиці все ж таки наявні приклади вирішення питання про визнання фактичних даних недопустимими для використання як доказів під час судового розгляду. Аналіз ухвал суду про вирішення цього питання надав змогу виділити критерії, якими керуються судді при встановленні очевидної недопустимості фактичних даних, що надаються сторонами кримінального провадження. Пропонуємо розглянути деякі з них.

Першим із критеріїв очевидної недопустимості доказів можна назвати незаконне внесення відомостей до ЄРДР, що в подальшому тягне за собою визнання всіх слідчих дій, які проводяться в рамках цього кримінального провадження, незаконними, що викликає сумніви в їх достовірності, а отже й визнання даних, отриманих в результаті проведення таких слідчих дій, очевидно недопустимими. Прикладом використання цього критерію може бути ухвала

Рівненського міського суду у кримінальному провадженні № 420121901300024 по справі № 569/1209413-к, у якій суд за клопотанням захисника визнав очевидно недопустимими 87 доказів сторони обвинувачення. З матеріалів кримінального провадження вбачається, що слідчий, не маючи повноважень вносити скаргу особи, предметом якої була її незгода з рішенням органів досудового розслідування про відмову в порушенні кримінальної справи (за часів дії КПК 1960 р.) до ЄРДР та проводити будь-які слідчі дії до скасування судом постанови про відмову в порушенні кримінальної справи, провів досудове розслідування і зібрав докази у кримінальному провадженні, яке було направлено до суду з обвинувальним актом.

Другий критерій полягає в отриманні фактичних даних з істотними порушеннями прав і свобод людини, встановлених у ч. 2 ст. 87 КПК, зокрема, п. 3, 6 ч. 2 ст. 87 КПК. Прикладом його використання може бути ухвала Баранівського районного суду Житомирської області у кримінальному провадженні № 273/590/14-к, відповідно до якої суд визнав недопустимим доказ, оскільки було встановлено, що під час досудового слідства, а саме під час проведення слідчого експерименту з неповнолітнім (який в протоколі зазначений як підозрюваний, а фактично він мав статус свідка, але надалі був визнаний підозрюваним) порушено його право на захист відповідно до положень ст. 52 КПК України. Отже, оскільки істотно були порушені права особи, суд визнав очевидно недопустимим даний доказ і виключив його з дослідження в судовому засіданні. Наведений приклад підтверджує існування напрацьованого кримінальною процесуальною наукою критерію очевидної недопустимості доказів, а саме: отримання фактичних даних з істотними порушеннями прав і свобод людини, що закріплені у ч. 2 ст. 87 КПК України.

Ще одним критерієм можна запропонувати порушення порядку проведення слідчої дії, яке є істотним та очевидним і викликає сумніви у достовірності отриманих фактичних даних. Його застосовано в ухвалі Миськрайонного суду Хмельницької області у м. Кам'янець-Подільський у кримінальному провадженні № 1-кп/676/44/13 по справі № 676/620/13-к, з аналізу змісту якої вбачається, що під час судового розгляду захисники подали клопотання про визнання доказів обвинувачення недопустимими. Так, вони просили суд ухвалити рішення про визнання недопустимими речових доказів і показань свідків, в тому числі під час пред'явлення для впізнання обвинувачених. В силу вимог ч. 7, абз. 2 ст. 223, ст. 237 КПК України огляд речей проводиться у присутності понятих. При цьому, усі вилучені під час огляду речі підлягають негайному оглядові і опечатуванню із завіреними підписами осіб, які брали участь у проведенні огляду. Протокол огляду має бути підписаний учасниками слідчої дії. Цих вимог закону слідчий при вилученні речових доказів не дотримався. З матеріалів справи вбачається, що про вилучення одного з них записано на окремому аркуші, який жодним учасником огляду не підписаний. З оглянутої у суді упаковки речового доказу стає зрозумілим, що його упакування підписав спеціаліст, який протоколу слідчої дії не підписував. Отже, слідча дія була проведена з істотним та очевидним порушенням порядку її проведення, що підтвердили у суді свідки, які не змогли пригадати факту вилучення речового доказу. Так, свідок стверджував, що не був під час огляду і вилучення, він просто проходив поруч і підписав протокол на прохання слідчого. Вказані порушення порядку проведення слідчої дії та вилучення предметів, які мають значення для кримінального провадження, суттєво вплинули на достовірність отриманих фактичних даних, а тому й призвели до ухвалення рішення про їх недопустимість.

Наведені обставини не вичерпують кола тих, за наявності яких фактичні дані можуть бути визнані очевидно недопустимими. Дослідження цього питання складає окремий напрямок наукової роботи і характеризується особливою актуальністю в аспекті формування правозастосовної практики, орієнтованої на дотримання прав людини у сфері кримінального провадження. Враховуючи вищезазначені обставини, що складають зміст критеріїв оцінки очевидної недопустимості фактичних даних як доказів, можна дійти висновку про те, що очевидна недопустимість доказів, будучи оцінним поняттям, має комплексний характер. Він включає істотність порушень кримінального процесуального законодавства, що викликають сумніви в достовірності, отриманих фактичних даних, а також відсутність необхідності перевірки допущених порушень при ухваленні вироку (що свідчить про їх очевидність).